

Al num. 35 de VIDA NOVA, el Dr. César Pi i Sunyer publica un article, ple d'afecte i d'enyor, sobre la figura de Josep M. Miquel i Vergés, en el primer aniversari del seu traspàs. L'he llegit amb molt d'interès i d'emo-
ció, i l'he afegit al feix relativament escàs de comentaris a la vida i l'o-
bra d'aquell malaguanyat amic - esmentaré els signats per Odó Hurtado i per
Lluís Ferran de Pol, tots dos íntims coneixedors de Miquel - suscitats per
la mort de l'autor de "La premsa catalana del vuit-cents", obra a la qual,
per cert, he hagut de fer importants manlleus i contínues al·lusions en un
llibre actualment en premsa.

Em veig obligat, però, a recollir, per a rectificar-les i puntualitzar-
les, algunes consideracions que el Dr. Pi i Sunyer escriu sobre l'acollida
que l'obra literària de Miquel i Vergés - i, com ell, d'altres, si no tots,
els escriptors catalans exiliats - havia merescut dels catalans residents a
la Pàtria. Hi ha una certa inexactitud en els termes emprats pel Dr. Pi i
Sunyer, que podria crear la impressió que els jurats dels premis literaris
fundats i atorgats a Catalunya exerceixen una discriminació de fet, ~~en~~ quant
a l'origen geogràfic de les obres rebudes a concurs. He format part d'uns
quants d'aquests jurats i em sembla que tinc el dret i el deure de donar
unes precisions sobre aquest punt. En primer lloc, com a president del jura
del Premi "Sant Jordi", el més important, ~~en~~ quant a recompensa monetària i
~~en~~ quant a difusió popular, i com a antic membre dels jurats del desapare-
gut "Joanot Martorell", com del "Víctor Català" o del "Joaquim Ruyra", puc
assegurar que mai no ha estat tinguda en compte, de prop ni de lluny, la
condició d'exiliat o de resident a Catalunya de l'autor del llibre presen-
tat. Ho demostra a bastament el fet que Pere Calders va guanyar, no sola-
ment el premi Sant Jordi amb la seva novel·la "L'ombra de l'atzavara", ja
incorporat a Catalunya, en 1963, sinó també, nou anys abans, el premi "Vic-
tor Català" de contes, amb les "Cròniques de la veritat oculta", quan el
seu autor residia a Mèxic i no pensava pas, ni de bon tros, en el retorn.
I, encara, que l'hagués ^{seguit} ~~procedit~~ en l'historial del mateix premi Mercè Rodore-
da, també exiliada - val a dir que a Suïssa - amb els seus "Vint-i-dos con-
tes", premi "Victor Català de 1957."

~~Per altra banda,~~ ^{Així mateix} i segurament per una confusió de la qual jo mateix he
estat víctima, el Dr. Pi i Sunyer escriu: "D'altra banda, es premià i es
publicà allà un estudi d'Enric Jardí sobre Antoni Puig Blanc en un altre

concurs a que acudí per al Premi Aedos de biografies catalanes, sense tenir prou en compte, el Jurat de Barcelona, que fou indubtablement Miquel, ja fa molts anys - com hem dit abans - qui redescobrí aquesta apassionant figura de liberal català del vuit-cents i iniciador de la renaixença abans d'Aribau, amb Lo Temple de la Glòria." En realitat, la cosa anà així: el premi AEDOS era donat, cada any, per un jurat format pels senyors Melchor Fernández Almagro, president, Ferran Soldevila, Josep M. Miklès i Vallicrosa, Martí de Riquer i Josep M. Cruzet, els quals atorgaven al mateix temps un premi a una biografia castellana. Aquell any concorregueren al concurs de biografies catalanes tres obres: les dues biografies d'Antoni Puig i Blanch, de Miquel i Vergés i Enric Jardí, respectivament, i una altra obra de Ferran Canyameres, i el premi fou declarat DESERT. No sé quines raons - d'ordre literari o científic - inclinaren el jurat a aquesta resolució, ni tampoc les que van induir l'Editorial Aedos a publicar, més endavant, el llibre d'Enric Jardí, de preferència al de Miquel i Vergés (només he llegit el del primer, i em cal dir que és una obra excel·lent, i que malauradament sembla exhaurir l'interès que per al públic pugui presentar la figura, al capdavall de segon rengle, del gairebé ignorat autor dels pocs versos que coneixem de Lo temple de la glòria.) Fou, sens dubte, una desgràcia per a l'obra de Miquel i Vergés que, simultàniament, n'hagués estat escrita una altra, de seriosa investigació també, sobre el prohom liberal mataroní. Però això canvia totalment, em sembla, l'òptica amb què el Dr. Pi i Sunyer enfoca el seu comentari sobre aquest punt.

No és cert, tampoc, que fos estatutit enlloc que les obres finalistes del "Joanot Martorell" serien editades. El fet que no ho fos la de Miquel i Vergés que arribà a la votació final un any devia ésser degut, sens dubte, a l'alternança entre les editorials Selecta i Aymà de la concessió del Premi. Aquell any, tocava a la Selecta, i l'editorial Aymà, que hauria pogut publicar la novel·la finalista, no tenia una col·lecció de novel·la catalana on encabir-la o no tingué prou confiança en l'obra per a llançar-la, i així tencà un costum que ha perdurat però que en cap base ni reglament no era consagrat com a obligatori.

Voldria encara precisar una cosa: que en comentar la mort de Nicolau d'Olwer i de Miquel i Vergés les revistes de Catalunya que ho feren (el Dr. Pi i Sunyer esmenta "Serra d'Or" i "Destino") no fessin estat de l'obra literària d'aquests dos escriptors catalans escrita i publicada en els anys del seu exili. Hi ha una cosa que en diuen la censura i que impedí, durant molt de temps, tota al·lusió a la mort de Nicolau d'Olwer, i les revistes

esmentades passen per la censura i hi deixen a cada número moltes plomes. Personalment puc dir que per a comentar "Calíu" quan va aparèixer vaig haver-me de refugiar a les pàgines hospitalàries de VIDA NOVA (de passada, això va valer-me algunes petites molèsties, visites i admonicions) i que en el cas de Miquel, a "Serra d'Or" precisament, jo vaig esmentar tota aquella part de l'obra feta a Mèxic que en coneixia - la que ens havia pogut arribar a Catalunya o la que havia pogut llegir inèdita. I l'estudi que ja he al·ludit de Lluís Ferran de Pol, a les pàgines d'una revista d'erudició publicada a Arenys de Mar - no és pas culpa de l'autor de l'article que només allà ~~el~~ pogués ^{en} publicat - és el més complet i agut estudi que he pogut llegir sobre l'obra literària i erudita del nostre enyorat amic.

No, puc assegurar al Dr. Cèsar Pi i Sunyer i a tots els altres amics que poguessin mirar amb recels una suposada actitud discriminatòria dels jurats i els editors catalans, enfront dels llibres que els pervenen dels escriptors exiliats, que mai no ha estat tinguda en compte la residència dels autors dels llibres que jutgen. Només vull recordar-li que si enguany el "Sant Jordi" fou atorgat a una novel·la d'un escriptor jove i resident a Catalunya, ho fou per tres vots, mentre ~~per~~ els altres dos anaven a la novel·la d'un exiliat - que aleshores ja es trobava, però, en camí de ^{Barcelona} ~~Catalunya~~, on arribava pocs dies després - i que en tercer lloc quedava la novel·la d'una escriptora també exiliada. I puc dir-li - parlo en nom propi, però també puc fer-ho en el de tots els altres jurats de premis literaris catalans - que només ens han guiat sempre consideracions d'ordre literari estricte en la valoració de les obres. Enguany - com altres anys, és clar - hauríem volgut poder donar dos o tres premis ^{de novel·la} en lloc d'un sol; hauríem volgut - i volem i esperem - que les obres finalistes i les altres que s'ho mereixen trobessin un editor a Catalunya i que passessin sense dany pels forçosos barratges que encara perduren i que de vegades - com és el cas d'una recentment publicada novel·la de Manuel de Pedrolo, o d'una altra de M^a Aurèlia Capmany - impedeixen ~~l~~ l'aparició d'un llibre fins a més de quinze anys després d'haver estat escrit. Només hi ha una mena d'escriptors catalans, es trobin on es vulgui: els qui posen llur talent i llur fe al servei de la llengua catalana, de la literatura catalana, de Catalunya.

Rafael T A S I S.

ELS TRES ALLUCINATS

Amb Els Tres Al.lucinats, Puig i Ferrerter inicia el cicle de les seves grans novel·les. L'artista hi crea amb la seva fantasia un món particular i ens el fa acceptar, ens plagui o no: aquells tres companys, Vilaret, Saumell i Margalef, tan diferents de gustos i d'esperit, però igualment abocats a la folia, són tres homes incomplets, en cadascun dels quals la hipertrofia d'una facultat ha estatada despeses d'una altra; són éssers incomplets, però que lluiten desesperadament per a evadir-se de llur destí. El novel·lista, servint-se sens dubte de records de joventut i de figures conegudes, sap plasmar l'ambient adequat per a aquelles figures al·lucinades. Els personatges secundaris, ben dibuixats, acaben de crear el torb de violència que arrossega fins a la tragèdia els protagonistes. Els paisatges hi són vistos amb ulls severs, com si es posessin al servei de les passions dels homes que s'hi mouen, i l'estil hi aconsegueix una dignitat i una riquesa admirables, que fa d'Els Tres Al.lucinats una de les obres més plenament equilibrades del seu autor.